

Aneta Januszko-Szakiel
Biblioteka Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
aszakiel@afm.edu.pl

Relacja z III Krakowskiej Konferencji Bibliotek Naukowych

Słowa kluczowe: KOHA; open source; zintegrowany system biblioteczny; konferencja bibliotekarska

W dniach 27–28 listopada 2014 r. w Krakowie odbyła się III Krakowska Konferencja Bibliotek Naukowych „Koha – narzędzie open source do obsługi biblioteki naukowej”. Konferencja stanowiła ostatni etap partnerskiego projektu dwóch bibliotek krakowskich uczelni wyższych — Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki oraz Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Projekt, dofinansowany przez MNiSW ze środków na naukę, dotyczył przystosowania oraz implementacji otwartego oprogramowania Koha w krakowskich instytucjach bibliotecznych.

Celem konferencji było podsumowanie projektu, prezentacja wypracowanych efektów, a także rozpoznanie, czy i w jakim stopniu polskie instytucje biblioteczne pracujące w systemie Koha są zainteresowane współpracą na rzecz jego doskonalenia. Swoimi doświadczeniami z wdrożenia zintegrowanego systemu bibliotecznego Koha dzielili się, obok bibliotekarzy i informatyków z Politechniki Krakowskiej (PK) i Krakowskiej Akademii (KA), m.in. Janusz Kaczmarek z Biblioteki Kolegium Filozoficzno-Teologicznego Polskiej Prowinacji Dominikanów, Jarosław Poziemski z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Michał Dudzik reprezentujący Bibliotekę Politechniki Koszalińskiej. Konferencję uroczyście otworzyli Rektor Krakowskiej Akademii, prof. dr hab. Jerzy Malec, oraz Rektor Politechniki Krakowskiej, prof. dr hab. inż. Kazimierz Furtak. Dyrektorzy bibliotek, Aneta Januszko-Szakiel (Biblioteka Krakowskiej Akademii, BKA) oraz Marek Górski (Biblioteka Politechniki Krakowskiej, BPK) powitali zgromadzonych gości, zaprezentowali założenia zrealizowanego projektu oraz wprowadzili w przedmiot obrad.

Fot. 1. Powitanie gości. Na zdjęciu: Ewa Dobrzyńska-Lankosz, Marek M. Górski, Aneta Januszko-Szakiel.
Fot. Barbara Bogacka.

27 listopada obrady odbywały się w Krakowskiej Akademii i były podzielone na dwie sesje. W pierwszej sesji, moderowanej przez Bożenę Bednarek-Michalską (Biblioteka UMK w Toruniu), referaty wygłosili kolejno: Anna Osiewalska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie), Janusz Kaczmarek oraz Małgorzata Dorota Janiak (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytut INiB UJ). Referat otwierający konferencję wygłosiła A. Osiewalska. W wypowiedzi zatytułowanej *Postawy polskich przedsiębiorstw i instytucji wobec otwartego oprogramowania: przegląd badań* prelegentka przedstawiła wyniki badań ankietowych, prowadzonych w latach 2005–2011, dotyczących korzyści wynikających z wdrożenia otwartego oprogramowania w instytucjach i organizacjach różnego typu.

Drugi prelegent, J. Kaczmarek, w referacie pt. *Koha w działaniu — doświadczenia z migracji i wdrożeń* omówił przykładowe migracje danych z systemów bibliotecznych MAK, PATRON i LiberMedia do Kohy. Autor odniósł się do wybranych aspektów zastosowania systemu Koha, np. podczas melioracji danych, konstrukcji wspólnych bibliografii i katalogów lub współpracy z katalogiem centralnym NUKAT. Pierwszą sesję zamknęła M.D. Janiak. W referacie *Oprogramowanie open source w kształceniu akademickim bibliotekarzy* autorka omówiła zakres wykorzystania programów open source w nauczaniu realizowanym w Instytucie INiB UJ, wybrane wady i zalety systemów otwartych oraz przytoczyła opinie studentów na ten temat, zebrane w toku prowadzonych zajęć.

Fot. 2. Janusz Kaczmarek wygłasza referat *Koha w działaniu – doświadczenia z migracji i wdrożeń*.
Fot. Barbara Bogacka.

Drugą sesję, złożoną z trzech części, moderowali kolejno: Janusz Kaczmarek, Dorota Buzdygan (BPK) oraz Jarosław Poziemski. Prelegenci dokonali obszernego przeglądu funkcjonalności systemu Koha na podstawie wdrożeń w bibliotekach KA i PK. Stronę infor-

matyczną oraz użytkową oprogramowania Koha, a także moduł statystyk i raportów omówili informatycy biblioteczni – Rafał Kopaczka (BKA) i Jacek Ablewicz (BPK). Przedstawili oni m.in. wymagania sprzętowe i programowe do posadowienia systemu Koha. Odnieśli się do tematu społeczności Koha i stosowanych przez nią narzędzi programistycznych, a także procedur zgłaszania, weryfikacji oraz zatwierdzania poprawek. Wskazali możliwości dodania alternatywnych silników wyszukiwawczych typu Elasticsearch, Solr. Szczegółowo zaprezentowali możliwości systemu Koha w zakresie generowania statystyk i raportów związanych z funkcjonowaniem bibliotek z wykorzystaniem bezpośredniego dostępu do bazy danych poprzez język zapytań SQL.

Swoją wiedzą, doświadczeniami i dobrymi praktykami wynikającymi z prac przygotowawczych i procesu wdrożenia systemu Koha w BPK dzieliły się Agnieszka Łabędzka i Ilona Szczudło. Autorki omówiły także moduły „Administracja” oraz „Narzędzia”, niezbędne w pracy bibliotekarza systemowego. *Koha po polsku – prace tłumaczeniowe*, to tytuł kolejnego referatu III Krakowskiej Konferencji Bibliotek Naukowych. Jego autorka, Luiza Stachura (BKA), zaprezentowała etapy prac nad tłumaczeniem zintegrowanego systemu bibliotecznego Koha. Prelegentka zwróciła uwagę na kwestie specyfiki „Koha Translation Project” – narzędzia do tłumaczenia on-line. Zaprezentowała korzyści, szanse, możliwości, a także problemy generowane przez to narzędzie. Omówiła również wybrane aspekty przekładu instrukcji użytkownika Kohy na język polski.

Olga Rosek i Katarzyna Stachnik (BKA) w referacie na temat modułu „Gromadzenie” w zintegrowanym systemie bibliotecznym Koha przedstawiły zarządzanie procesem gromadzenia druków zwartych, dokumentów elektronicznych, kartograficznych, dźwiękowych i ikonograficznych. Odniosły się do możliwości systemu Koha w zakresie rejestracji i kontroli zamówień, kontroli wydatków, zarządzania budżetem, zarządzania bazą dostawców, tworzenia zestawień i statystyk. Z kolei wystąpienie Anety Rybak (BKA) dotyczyło funkcjonowania modułu „Katalogowanie” w systemie Koha. Autorka referatu scharakteryzowała dostępne w systemie szablony, ich tworzenie oraz możliwości modyfikacji w kontekście zarówno konkretnych typów katalogowanych dokumentów, jak i różnych formatów katalogowania zasobów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem formatu MARC 21.

O procesie gromadzenia i zarządzania zbiorami w BPK opowiedziały Bożena Gorczyca i Paulina Kot. Prelegentki podzieliły się doświadczeniami z wdrożenia systemu Koha. Omówiły możliwości Kohy w zakresie planowania i kontroli danych budżetowych, propozycji zakupu, zamówień, rejestracji i inwentaryzacji zbiorów. Wskazały również na rozwiązania dotyczące księgi ubytków oraz zestawień statystycznych wykorzystywanych w BPK. Opracowanie formalne i rzeczowe zbiorów gromadzonych w BPK i bibliotekach instytutowych PK stanowiło przedmiot wystąpienia Anny Kraus oraz Renaty Wilczek. Autorki omówiły najważniejsze problemy związane z konwersją danych z systemu TinLib do Kohy. Szczególną uwagę zwróciły na zastosowanie Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej jako podstawowego języka informacyjno-wyszukiwawczego stosowanego w opracowaniu rzeczowym zbiorów w BPK.

W programie konferencji znalazł się też komunikat dotyczący modułu „Czasopisma”. Agnieszka Bylica i Jolanta Dybała (BKA) zwróciły uwagę na elastyczność systemu Koha, pozwalającą na jego dostosowanie do potrzeb obu bibliotek. Autorki przedstawiły proces katalogowania wydawnictw ciągłych w formacie MARC 21 i tryb współpracy z Centrum NUKAT, a także sposób zamawiania czasopism w OPAC. O tym, jakie możliwości posiada Koha w zakresie udostępniania zbiorów, mówiły Małgorzata Bucka i Justyna Mucha (BKA) oraz Agnieszka Bogusz i Urszula Matoga (BPK). Celem prelegentek było zaprezentowanie OPAC oraz modułów „Udostępnianie” i „Użytkownicy”, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonalności dostępnych dla bibliotekarza i użytkownika, stosowanych w bibliotekach KA i PK. Autorki wymieniły również opcje dostępne w systemie Koha, lecz z różnych względów niewdrożone w obu bibliotekach. Drugą sesję i pierwszy dzień konferencji zamknęły pytania do prelegentów oraz dyskusja na temat odpowiedzialności za bezpieczeństwo danych składowanych i zarządzanych z zastosowaniem narzędzi otwartych.

Ostatnia, trzecia sesja odbyła się 28 listopada 2014 r. na Politechnice Krakowskiej. Referaty oraz dyskusję podzielono na dwie części, moderowane kolejno przez Anetę Januszko-Szakiel oraz Marka Górskiego. Wdrożenie systemu Koha w Bibliotece Uniwersytetu Szczecińskiego zaprezentował J. Poziemski. W procesie przystosowywania i implementacji Kohy uwzględniono indywidualne oczekiwania pracowników oraz użytkowników biblioteki, co sprawiło, że bazowa wersja oprogramowania uległa znacznej modyfikacji. Prelegent wskazał na różnice pomiędzy oryginalnym systemem Koha w wersji 3.16, a wdrożonym systemem.

Inny przykład wdrożenia oprogramowania Koha przedstawił Michał Dudzik (Biblioteka Politechniki Koszalińskiej). W referacie *Koha — czy warto? Krótka historia implementacji w Bibliotece Politechniki Koszalińskiej* prelegent skupił się na ukazaniu przebiegu procesu implementacji systemu, omówieniu czynności związanych, m.in. z wyborem wersji oprogramowania, instalacją systemu, migracją baz danych i modyfikacją ustawień oprogramowania. Koszalińskie wdrożenie Kohy ma opinię skutecznego i stabilnego, a przede wszystkim obiecującego w kontekście planów rozwoju Biblioteki Politechniki Koszalińskiej.

Ważnym elementem drugiego dnia obrad okazał się panel dyskusyjny, którego główne cele stanowiły: próba ustalenia, czy Koha ma szansę na kolejne wdrożenia i rozwój w polskich instytucjach bibliotecznych oraz próba określenia, na podstawie jakiego organizacyjno-biznesowego modelu mogłyby współpracować biblioteki, by zapewnić merytoryczne i informatyczne wsparcie instytucjom pracującym w systemie Koha oraz planującym wdrożenie tego narzędzia. W dyskusji udział wzięli: Janusz Kaczmarek, Jarosław Poziemski i Wojciech Zatorski (Biblioteka Uniwersytetu Szczecińskiego) oraz Michał Woźniak (Fundacja Wolnego i Otwartego Oprogramowania).

III Krakowską Konferencję Bibliotek Naukowych zamknęła wypowiedź Iwony Wiśniewskiej z Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Autorka wskazała na różnorodność systemów bibliotecznych współpracujących z katalogiem centralnym NUKAT, omówiła techniczne możliwości systemu Koha oraz jego zalety jako narzędzia wykorzystywanego we współpracy bibliotek z NUKAT-em. W drugim dniu konferencji uczestnicy mieli

także możliwość udziału w spotkaniach roboczych, które odbywały się w BKA. Zainteresowane osoby pracowały w systemie Koha oraz dyskutowały o rozwiązaniach i funkcjonalnościach wybranych modułów, korzystając z doświadczeń bibliotekarzy i informatyków bibliotecznych.

III Krakowska Konferencja Bibliotek Naukowych „Koha – narzędzie open source do obsługi biblioteki naukowej” stała się okazją do bliższego poznania otwartego oprogramowania Koha i jego możliwości w zakresie obsługi biblioteki akademickiej, a także do wymiany doświadczeń z wdrożeń Kohy w różnych bibliotekach. Umożliwiła także poznanie poglądów zwolenników i sceptyków co do obsługi instytucji bibliotecznych narzędziami typu open source. Szczególnie wartościowe wydaje się zainteresowanie przedstawicieli bibliotek połączeniem sił i współpracą na rzecz rozwoju Kohy w Polsce.